

Preporuke
sa drugog sastanka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje između EU i Bosne i Hercegovine (BiH)

Sarajevo, 31. maj 2017. godine

Politički kriteriji

Proces evropskih integracija

- BiH treba da ostane fokusirana na provedbu Reformske agende.
- Potrebno je dodatno unaprijediti usklađenost zemlje sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom (CSFP).

Mehanizam koordinacije

- BiH treba osigurati da mehanizam koordinacije bude u potpunosti funkcionalan s ciljem formiranja jedinstvenih stavova pozicija na putu pridruživanja zemlje EU.
- Potrebno je imenovati sve stalne delegacije za zajednička tijela EU-BiH prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju u skladu sa dogovorenim mehanizmom koordinacije.
- BiH treba da pošalje jedinstveni set usklađenih i kvalitetnih odgovora na Upitnik EK za pripremu Mišljenja o zahtjevu zemlje za članstvo u EU.
- Komisija je podsjetila na zahtjev iz SSP-a prema kojem je država obavezna da izradi i usvoji program usklađivanja svog zakonodavstva sa *acquis*-em EU.

Reforma javne uprave

- Potrebno je da BiH osigura političku podršku na svim nivoima vlasti kako bi se dogovorio obim novog cjelodržavnog strateškog okvira za reformu javne uprave 2017-2020 (PAR SF), te kako bi se ubrzala njegova finalizacija i usvajanje.
- BiH takođe treba da usaglasi cjelodržavnu strategiju upravljanja javnim finansijama što predstavlja jedan od kriterija za dodjelu sektorske budžetske podrške u okviru IPA-e II. Dostavljanje kvalitetnog nacrtu do jula 2017. godine neophodno je za pripremu moguće budžetske podrške u okviru IPA-e 2018.
- BiH se podstiče da za obje strategije uspostavi sistem izvještavanja i praćenja zasnovan na učinku, kao i snažan i jasan mehanizam koordinacije koji će osigurati djelotvoran nadzor i provedbu.
- Vlasti BiH se pozivaju da omogućе sveobuhvatne konsultacije sa zainteresovanim akterima, civilnim društvom i donatorskom zajednicom.
- Potrebno je da BiH osigura da sve buduće promjene propisa o državnoj službi na bilo kojem nivou vlasti osiguraju da se zapošljavanje i napredovanje u državnoj službi vrši prema zaslugama i da se tim promjenama ne poveća rizik od politizacije državne službe.

Naredne aktivnosti:

Potrebno je da RS što prije dostavi svoj Nacrt strategije upravljanja javnim finansijama ekspertima iz MMF-a i SIGMA-e, te da FBiH i BD finaliziraju svoje nacрте u skladu sa prethodnim komentarima MMF-a i SIGMA-e.

Potrebno je da vlasti BiH dostave sve potencijalne nacрте zakona o državnoj službi Komisiji na konsultacije, te da nastave dijalog s ciljem osiguranja poštivanja principa javne uprave.

Vladavina prava

- BiH se poziva da što prije sazove ministarsku konferenciju za nadzor nad provedbom Strategije i Akcionog plana za reformu sektora pravde, s ciljem uspostavljanja efikasnih sistema za nadzor i izvještavanje.
- Potrebno je da BiH što je prije moguće finalizira nacrt Zakona o sudovima BiH u skladu sa preporukama Strukturiranog dijaloga o pravosuđu.
- Podstiče se Visoko sudsko i tužilačko vijeće (VSTV) i drugi nadležni organi da osiguraju efikasno postupanje po nalazima misija stručne revizije.
- Potrebno je da BiH krene naprijed sa reformom pravosuđa u skladu sa zahtjevima EU, između ostalog i kroz reviziju zakonskog okvira VSTV-a.
- BiH će morati da reformiše zakone o izvršnom postupku kako bi se smanjio broj neriješenih komunalnih predmeta u sudovima.
- Očekuje se da vlasti BiH sprovedu odluke Ustavnog suda BiH.

Saradnja sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (ICTY)

- Potrebno je da BiH što prije revidira Strategiju za rad na predmetima ratnih zločina s ciljem ubrzanog rješavanja neriješenih predmeta ratnih zločina, a posebno tako što će utvrditi nove rokove za završetak procesuiranja najsloženijih ratnih zločina i ojačati nadzornu ulogu Nadzornog tijela.

Borba protiv korupcije

- Potrebno je da BiH osigura efikasnu provedbu i praćenje strateškog okvira za borbu protiv korupcije u cijeloj zemlji, a posebno kroz usvajanje konzistentnih akcionih planova, kroz uspostavu tijela za sprečavanje korupcije (tamo gdje još nisu uspostavljena), kroz jačanje koordinacije između različitih nivoa vlasti, te jačanjem tijela za sprečavanje i praćenje korupcije, osiguravajući tim tijelima djelotvorne istražne ovlasti.
- Potrebno je da BiH sprovede preporuke GRECO-a, posebno kroz reviziju zakonodavstva o finansiranju političkih stranaka, sukobu interesa (uključujući i izjavu o imovinskom stanju) i zaštiti uzbunjivača.
- BiH mora da osigura primjenu strožijih kazni za krivična djela korupcije kako bi se postigao odvraćajući efekat.

Borba protiv organizovanog kriminala

- BiH mora uspostaviti efikasan sistem za praćenje provedbe Strategije za borbu protiv organizovanog kriminala, kao i za veći broj akcionih planova različitih tijela za provedbu zakona u BiH.
- BiH mora da ojača okvir za međuinstitucionalnu saradnju između tijela za provedbu zakona kako bi se omogućilo uspostavljanje specijalizovanih istražnih timova koje predstavnici više institucija za složene predmete (uključujući organizovani kriminal, privredni kriminal i korupciju).
- Potrebno je da BiH unaprijedi propise o uzajamnom pristupu bazama podataka i razmjeni informacija između agencija za provedbu zakona i tužilaštava.
- BiH mora dalje razvijati efikasne sisteme za zapljenu imovine i oporavak na svim nivoima, uključujući kapacitete za provedbu finansijskih istraga, te u potpunosti implementirati usvojene zajedničke minimalne standarde za zapljenu imovine u BiH, na osnovu minimalnih standarda EU.

- BiH treba razviti sveobuhvatan strateški okvir za rješavanje pitanja cyber kriminala i sigurnosnih prijetnji.
- BiH treba uložiti dodatne napore kako bi u potpunosti uskladila pravni okvir o trgovini ljudima sa *acquis*-em EU.
- Treba poboljšati politiku zaštite svjedoka i tajnih identifikacija kroz razvoj efikasnijih mehanizama za zaštitu svjedoka i policijskih službenika.
- BiH mora jačati napore u borbi protiv nezakonite trgovine vatrenim oružjem kroz osiguranje zaliha oružja i municije i njihovo smanjenje, kroz usklađivanje zakonodavstva o civilnom posjedovanju oružja, te kroz poboljšanje ukupne obavještajne slike o nezakonitoj trgovini vatrenim oružjem, u skladu sa Strategijom i Akcionim planom o nezakonitoj trgovini vatrenim oružjem između EU i regije Jugoistočne Evrope (2015-2019).
- BiH mora osigurati da se politike za smanjenje potražnje za drogama efikasno primjenjuju i da se zaplijenjena droga uništava.
- BiH se podstiče na ostvarenje kredibilnih rezultata u provođenju efikasnih istraga, krivičnog gonjenja i konačnih presuda u slučajevima korupcije i organizovanog kriminala, uključujući i one na visokom nivou.

Ljudska prava i zaštita manjina/Sprečavanje diskriminacije

- BiH mora razviti i usvojiti sveobuhvatnu cjelodržavnu strategiju za zaštitu ljudskih prava i sprečavanje diskriminacije, kao i prateće akcione planove.
- Organi vlasti u BiH se podstiču da osiguraju efikasnu provedbu izmijenjenog Zakona o zabrani diskriminacije, posebno u pogledu osoba koje pripadaju ugroženim grupama, kao što su LGBTI osobe, osobe sa invaliditetom ili Romi.
- BiH mora uspostaviti i koristiti sistem za prikupljanje adekvatnih i pouzdanih statističkih podataka o diskriminaciji.
- Potrebno je da BiH nastavi provedbu sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Sejdić-Finci i drugim sličnim presudama (Zornić, Pilav, Šlaku).
- Potrebno je da BiH što hitnije okonča praksu postojanja „dvije škole pod jednim krovom“, koja doprinosi etničkoj segregaciji učenika u školama i krši presudu Vrhovnog suda FBiH iz 2014. godine.
- BiH treba osigurati usklađen, konzistentan, nediskriminatoran i djelotvoran sistem za pružanje besplatne pravne pomoći u cijeloj zemlji.

Ombudsman

- BiH je pozvana da usvoji unaprijeđeni zakon o ombudsmanu, u skladu sa Pariškim principima i preporukama Venecijanske komisije, i da obezbijedi ombudsmanu potrebne finansijske i ljudske resurse kako bi se osigurala strukturna finansijska nezavisnost institucija. Neophodno je uvesti formalniji postupak imenovanja i povećati učešće civilnog društva. Mandat ombudsmana treba proširiti na nacionalni preventivni mehanizam za sprečavanje mučenja i zlostavljanja.
- Vlasti u BiH trebaju osigurati adekvatno praćenje i provedbu istraga o zločinima iz mržnje koji su posebno usmjereni na pripadnike LGBTI zajednice i braniocima ljudskih prava, i to kroz uspostavu mehanizma za prikupljanje podataka i kroz usklađivanje zakonodavstva.
- BiH se podstiče da dodijeli poseban budžet za provedbu Akcionog plana za djecu BiH 2015-2018, da promovise hraniteljstvo i druge alternative u odnosu na smještaj djece u ustanove, kao i da unaprijedi i osigura poštivanje prava osoba sa invaliditetom.
- BiH treba nastaviti provedbu Akcionog plana za ravnopravnost polova i dodijeliti odgovarajuća sredstva, posebno za sigurne kuće, kako je predviđeno zakonodavstvom.

Sloboda izražavanja

- BiH se poziva da osigura dovoljnu zaštitu novinara i da efikasno prati slučajeve prijetnji novinarima.
- BiH treba finalizirati reformu sistema javnog emitovanja, uključujući osiguranje sredstava za finansiranja javnih emitera, usklađivanje relevantnog entitetskog zakonodavstva o emitovanju sa zakonom na državnom nivou i osiguranje političke neutralnosti upravnih odbora,
- Potrebno je da BiH usvoji zakonodavstvo o transparentnosti medija i vlasništvu nad medijima.
- BiH se poziva da usvoji i bez daljeg odlaganja implementira adekvatan model prikupljanja naknada kako bi osigurala finansijsku održivost i političku nezavisnost Javnog RTV sistema koji dotiče sve segmente društva.

Romi

- BiH se poziva da dodatno unaprijedi socijalno-ekonomsku inkluziju romske manjine, između ostalog, kroz efikasno postupanje po operativnim zaključcima Seminara o inkluziji Roma iz juna 2015. godine.
- Vlasti u BiH se podstiču da revidiraju akcione planove za Rome u skladu sa Strategijom za rješavanje pitanja zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite Roma koja je istekla 2016. godine, te u skladu sa operativnim zaključcima Seminara za Rome iz 2015. godine kako bi se osigurala adekvatna sredstva za implementaciju akcionih planova i osigurala brza finalizacija procesa upisa Roma koji su u riziku od apatridije u matične knjige.

Regionalna pitanja

- Što se tiče inicijative šest zemalja Zapadnog Balkana za „regionalnu ekonomsku zonu“, od BiH se očekuje konstruktivan angažman u daljem razvoju ovog koncepta.

Ekonomski kriteriji

- Potrebno je da BiH značajno poveća svoje izgleda za rast kroz jačanje kapaciteta za finansiranje ulaganja i provedbu strukturalnih reformi.

Reformska agenda

- Kada je u pitanju provedba Reformske agende, BiH treba nastaviti da ostvaruje rezultate u društveno-ekonomskoj oblasti, u oblasti vladavine prava i reforme javne uprave.
- Potrebno je da BiH ne odlaže usvajanje i provedbu važnih reformskih elemenata kao što je Zakon o akcizama, i da što prije nastavi implementirati Program proširenog aranžmana, kroz finalizaciju svih prethodnih aktivnosti vezanih za MMF.

Program ekonomskih reformi (ERP)

- Za sljedeći ERP 2018-2010 je potrebno da BiH identifikuje listu od 15-20 reformskih mjera kao odgovor na zajedničke prepreke povećanju konkurentnosti i rastu u zemlji.
- BiH treba da iskoristi Reformsku agendu, a posebno dio koji se odnosi na društveno-ekonomske aspekte, kao inspiraciju i dobru osnovu za dijagnostikovanje stanja u zemlji i izradu strategije za povećanje rasta i konkurentnosti.
- BiH se podstiče da nastavi primjenu mjera obuhvaćenih Programom ekonomskih reformi 2017-2019 i da implementira politiku utvrđenu u zaključcima sa Ekonomskog i finansijskog dijaloga održanog 23. maja 2017.

Javne finansije

- BiH mora poboljšati kvalitet fiskalnog upravljanja, koji je uglavnom uslovljen kratkoročnim zahtjevima i koji ne ostavlja mjesta potrošnji usmjerenoj na rast, poput investicija u infrastrukturu ili obrazovanje.
- BiH trebala da izbjegava gomilanje neizmirenih obaveza plaćanja jer ovaj pristup doprinosi kreiranju unutrašnje neravnoteže u zemlji i ima vrlo kontraproduktivan učinak na rast.
- BiH trebala izbjegavati neefikasnu potrošnju, kroz usmjeravanje na socijalnu potrošnju, unapređenje efikasnosti pružanja javnih usluga i smanjenje prekomjerne zaposlenosti u nekim dijelovima javne uprave. Takođe treba povećati kapacitete za srednjoročne analize i planiranje koji bi trebali dovesti do poboljšanja u formulisanju srednjoročne politike djelovanja.

Saradnja u oblasti statistike

- Potrebno je da BiH usvoji odgovarajuće zakonodavstvo za održavanje poljoprivrednog popisa.
- BiH treba da unaprijedi proces osiguranja blagovremenih i sveobuhvatnih statističkih podataka primjenom evropskih i međunarodnih standarda, posebno u makroekonomskoj statistici poput nacionalnih računa, statistike državnih finansija i statistika tržišta rada.

Finansijska podrška

- BiH treba osigurati da DIPAK uključi sve relevantne aktere u proces programiranja i da ih poziva na IPA II događaje i obuke.
- Potrebno je da BiH implementira zaključke i preporuke sa Drugog sastanka Odbora za monitoring koji je održan 15. marta u Sarajevu.
- BiH treba iskoristiti srednjoročnu reviziju Indikativnog strateškog dokumenta kao priliku za dobijanje sredstava iz IPA-e, koje do sada nije mogla dobiti jer nisu postojale cjelodržavne strategije poput strategije za životnu sredinu i poljoprivredu.
- Potrebno je da vlasti BiH započnu izradu novog sektorskog planskog dokumenta (SPD) za sektor transporta i ažuriraju SPD-ove o demokratiji i upravi, i vladavini prava, kako je dogovoreno na Upravnom odboru IPA-e.
- U pogledu reformskog ugovora o zapošljavanju u okviru IPA-e II čija planirana vrijednost iznosi između 20 i 30 miliona eura, svi nivoi vlasti u BiH moraju raditi zajedno na izradi cjelodržavne strategije zapošljavanja što je osnova za ovaj program. Potrebno je da se cjelodržavna strategija za upravljanje javnim finansijama i strategija zapošljavanja dostave Komisiji prije jula 2017. godine, kako bi se program realizovao u okviru IPA-e 2018.
- BiH se podstiče da što prije nastavi proces potpisivanja finansijskog sporazuma za IPA-u 2016.
- Kako bi se osigurala adekvatna informisanost o podršci EU, vlasti u BiH trebaju uvrstiti planove i aktivnosti vezane za komunikaciju već u fazi programiranja.

Provedba SSP-a

Pravda, sloboda i sigurnost

Pravosudna saradnja, Europol

- BiH se podstiče da nastavi pregovore o sporazumu o saradnji sa Eurojust-om i da se usmjeri na ispunjavanje zadatih kriterija što je prije moguće.
- U okviru popratnih aktivnosti Operativnog sporazuma sa Europolom iz marta 2017. godine, BiH treba da uspostavi potpuno funkcionalnu jedinstvenu kancelariju koja će funkcionisati kao nacionalna kontakt tačka, da rasporedi oficira za vezu u Europol i da dijeli sve dostupne informacije o stranim terorističkim borbama i nezakonitoj trgovini vatrenim oružjem sa Europolom.

Vizna politika, upravljanje granicama, azil i migracije

- BiH se poziva da odmah preduzme mjere u okviru mehanizma za praćenje dešavanja nakon liberalizacije viznog režima kako bi riješila pitanje zloupotrebe azila, naročito putem nastavka kampanja javnog informisanja i provedbe politika za unapređenje socijalne i ekonomske inkluzije najugroženijih grupa, uključujući i Rome.
- BiH mora osigurati da se vrše odgovarajuće provjere lica koja podnose zahtjev za vize BiH, kako bi se osiguralo da te osobe neće predstavljati prijetnju nakon ulaska u zemlju.
- BiH treba nastaviti uspješnu implementaciju politike integrisanog upravljanja granicama (IBM) i poboljšati je, po potrebi, kroz jačanje Zajedničkog centra za analizu rizika, kapaciteta za kontrolu granica i kapaciteta za upravljanje migracijama. Dodatne napore je potrebno usmjeriti posebno na ugrožene grupe, kao i na regionalnu i međunarodnu saradnju.

Policija

- BiH je pozvana da unaprijedi saradnju između svojih agencija za provedbu zakona te da osigura njihovu operativnu i finansijsku samostalnost bez političkog uplitanja, uključujući i kroz odgovarajuće zakonodavne mjere na svim nivoima vlasti.

Borba protiv pranja novca

- potrebno je da BiH što prije otkloni sve nedostatke u vezi sa sprečavanjem pranja novca i finansiranja terorizma putem usklađivanja sa akcionim planom i preporukama Radne grupe za finansijske mjere protiv pranja novca (FATF), prije svega usvajanjem i primjenom relevantnih zakonskih i regulatornih mjera.

Borba protiv terorizma

- BiH se poziva da:
  - blisko saraduje sa organima Inicijative Zapadnog Balkana za borbu protiv terorizma (WBCTi) i da razmotri imenovanje jedinstvene kontakt tačke/tijela;
  - djelotvorno provede Strategiju BiH za prevenciju i borbu protiv terorizma 2015-2020 i njen akcioni plan, te osigura funkcionisanje Grupe za borbu protiv terorizma (CTTF);
  - poveća napore na sprečavanju nasilnog ekstremizma, naročito imenovanjem koordinatora PVE kako bi se obezbijedio odgovarajući fokus i koordinacija različitih politika, kao što su obrazovanje i zatvorski sistem;
  - kreira uslove za brzu uspostavu automatizovanog sistema za identifikaciju otisaka prstiju (AFIS).
- EU je spremna da pomogne BiH kroz Mrežu za podizanje svijesti o radikalizaciji (RAN) kako bi podržala stručnjake u rješavanju ovog pitanja.

Trgovina, industrija, carine i oporezivanje
--

Trgovina (pristupanje Svjetskoj trgovinskoj organizaciji)

- BiH se podstiče da ubrza pregovore o pristupanju Svjetskoj trgovinskoj organizaciji s ciljem finalizacije pristupa STO-u do kraja 2017. godine, ukoliko to bude moguće.
- U tom smislu bi bilo dobro da Parlament FBiH usvoji izmijenjeni Zakon o unutrašnjoj trgovini.

Slobodno kretanje robe

- BiH treba da osigura bolju koordinaciju i saradnju između nadležnih institucionalnih tijela i aktera.
- BiH još uvijek nije usvojila cjelodržavnu strategiju za infrastrukturu kvaliteta.
- BiH se podstiče da nastavi rješavati pitanje jedinstvenog ekonomskog prostora, kroz usklađenu i koordiniranu industrijsku politiku i politiku malih i srednjih preduzeća u skladu sa prioritetima Reformske agende.
- U skladu sa zajedničkim zaključcima Programa ekonomskih reformi od 23. maja 2017. godine, BiH bi trebala pojednostaviti, usaglasiti i osigurati uzajamno priznavanje procedura registracije poslovnih subjekata između entiteta, uključujući koncesije, licenciranje i dozvola za registrovanje filijala u entitetima.
- BiH se poziva da uvede usluge elektronskog plaćanja u oblasti poreza. Potrebno je u potpunosti provesti Zakon o elektronskom potpisu i usvojiti posebne mjere za implementaciju politike u ovoj oblasti.

Industrijska politika

- BiH treba da dopuni inicijative entiteta i kantona kroz cjelodržavnu strategiju za mala i srednja preduzeća kako bi se izbjegli poremećaji na tržištu, smanjili administrativni zahtjevi i osigurao ravnopravan tretman ekonomskih operatera širom zemlje.
- BiH se ohrabruje da promoviše program COSME kako bi osigurala da poslovni subjekti i finansijski posrednici budu potpuno upoznati sa svim mogućnostima koje nude programi za mala i srednja preduzeća. U tom smislu se može koristiti pomoć TAIEX.

Carine i oporezivanje

- Potrebno je da BiH što prije usvoji pravila koja će omogućiti provedbu novog Zakona o carinskoj politici.
- BiH treba što prije da usvoji novi zakon o PDV-u koji će biti dodatno usklađen s *acquis-em*.
- BiH treba da uskladi svoju definiciju nezavisnih malih pivara, posebno godišnji prag proizvodnje od 400.000 hl sa Direktivom EU 92/83/EEZ.
- Poreske uprave u BiH (Uprava za indirektno oporezivanje BiH, poreske uprave FBiH, RS i Brčko Distrikta) se podstiču da u potpunosti iskoriste alate koje im nudi Memorandum o razumijevanju o razmjeni podataka i koordinaciji iz juna 2016. godine.

Naredne aktivnosti:

BiH treba u pismenoj formi dostaviti ažurirane podatke o stanju po pitanju provedbe Nacionalnog elektronskog tranzitnog sistema (NCTS), kao i o IT pitanjima, te pravnim, organizacionim i proceduralnim aspektima.

BiH treba u pismenoj formi dostaviti informaciju/ažurirane podatke o primjeni elektronskog potpisa.

Unutrašnje tržište i konkurencija

Bankarstvo, osiguranje i ostale finansijske usluge

Naredne aktivnosti:

BiH treba izraditi/ažurirati tabele usklađenosti sa zakonodavstvom EU o bankarstvu.

BiH treba dostaviti informacije o napretku u uspostavi jedinstvenog ekonomskog prostora za slobodno kretanje kapitala.

Pravo privrednih društava, računovodstvo i revizija

- BiH mora pokazati efikasnu provedbu nedavno usvojenih zakona i propisa o privrednim društvima i nastaviti sa sveobuhvatnom revizijom zakona o privrednim društvima na svim nivoima vlasti sa ciljem potvrđivanja njihove usklađenosti sa relevantnim *acquis*-em EU. Komisija je spremna da razgovara o dostupnim sredstvima za tehničku pomoć (uključujući i misije stručne procjene i TAIEEX).
- BiH i njeni entiteti se pozivaju da nastave usklađivati svoje zakonodavstvo o reviziji sa najnovijim *acquis*-em i da nastave rad na izradi seta računovodstvenih pravila s ciljem kreiranja jedinstvenog ekonomskog prostora u BiH.

Naredne aktivnosti:

BiH treba da identifikuje i pošalje Komisiji relevantne nezavisne izvještaje, posebno izvještaje Svjetske banke i drugih međunarodnih institucija koje rade sa BiH o reformama u oblasti zakona o privrednim društvima.

BiH treba da dostavi informacije o napretku ostvarenom u usklađivanju sistema za javni nadzor revizije sa novim propisima EU, a posebno u pogledu zahtjeva za uspostavu jedinstvenog nadležnog tijela sa potpunom odgovornošću za nadzor revizije.

Javne nabavke

- BiH treba uložiti veće napore u razvoj transparentnih postupaka javnih nabavki.
- BiH treba nastaviti usklađivanje s direktivama EU o javnim nabavkama iz 2014. uključujući propise o koncesijama.

Politika javnog zdravstva i zaštita potrošača

- S Ministarstvom civilnih poslova BiH kao voditeljem procesa, BiH se potiče na provedbu reformi javnog zdravstva utemeljenih na standardima i propisima EU.
- BiH treba osigurati bližu saradnju između entitetskih zdravstvenih organa u oblasti planiranja politika i provedbe, s ciljem da se osigura jednak pristup dobroj zdravstvenoj zaštiti svim građanima na području cijele države, uključujući i građane Brčko Distrikta.
- BiH treba uskladiti svoje zakonodavstvo s *acquis*-em EU u području zaštite potrošača.

Naredne aktivnosti:

BiH treba predstaviti svoj sistem zaštite potrošača na sljedećem sastanku Pododbora za unutarnje tržište i istaknuti moguće poteškoće u postupku usklađivanja.

Pravo poslovnog nastana, sloboda pružanja usluga i priznavanje profesionalnih kvalifikacija

- BiH treba uložiti dodatne napore na usklađivanju sa Direktivom o uslugama s ciljem podrške stvaranju povoljnog poslovnog okruženja u BiH.

- BiH treba u potpunosti eliminirati diskriminirajuću i neuravnoteženu primjenu zakona i procedura kako bi poboljšala poslovnu klimu i privukla više investicija.
- BiH treba biti svjesna da je Direktiva složen instrument i usklađivanje će zahtijevati pažljivo planiranje, pripremu i resurse.
- BiH se potiče da započne s usvajanjem horizontalnog zakonodavstva i da naknadno pregleda postojeće zakonodavstvo kako bi se identificirali instrumenti koji će se morati izmijeniti.
- BiH se ohrabruje da intenzivira napore na daljnjim reformama poštanskih usluga, posebno u vezi uspostave pravnog okvira za pružanje univerzalnih poštanskih usluga u cijeloj zemlji, i usvajanja strategije o poštanskim uslugama na državnom nivou.
- BiH je jedino usvojila opću mapu puta za provedbu Direktive 2005/36/EZ o profesionalnim kvalifikacijama unatoč potrebi za većim i bržim napretkom.

Naredne aktivnosti

BiH treba dostaviti informacije o budućim reformskim planovima o poštanskim uslugama i odgovarajući raspored.

BiH treba dostaviti sveobuhvatnu i detaljnu strategiju o priznavanju profesionalnih kvalifikacija koja se sastoji od:

- Svih potrebnih reformi u svrhu zakonodavnog usklađivanja i institucionalne izgradnje kapaciteta za priznavanje profesionalnih kvalifikacija stečenih u državama članicama EU, i u svrhu pružanja pomoći stručnjacima osposobljenim u BiH koji žele pružati usluge u EU;

- Prilagodbi za osposobljavanje liječnika, stomatologa, medicinskih sestara odgovornih za opću njegu, babica, farmaceuta i veterinarskih hirurga, potrebnih za usklađivanje s minimalnim zahtjevima za osposobljavanje navedenim u Direktivi 2005/36/EZ;

- Roka, nadležne institucije i jasno naznačenih odgovarajućih odredbi propisa EU za svaku aktivnost navedenu u strategiji.

Konkurencija i državna pomoć

- BiH se potiče da nastavi usklađivanje Zakona o konkurenciji sa *acquis*-em EU.
- BiH treba unaprijediti funkcioniranje Konkurencijskog vijeća koje je još uvijek otežano pravom na veto na etničkoj osnovi i vrlo strogim rokovima.
- BiH se potiče da osmisli jednostavniji postupak imenovanja članova Konkurencijskog vijeća.
- BiH se potiče na provedbu Zakona državnoj pomoći u potpunosti i ravnomjerno na cijeloj teritoriji BiH.
- BiH se poziva da osigura potrebna rješenja za dostupnost finansijskih resursa za rad Vijeća za državnu pomoć i njegovog Sekretarijata.
- BiH treba nastaviti s usklađivanjem programa pomoći s pravilima o državnoj pomoći.
- BiH treba unaprijediti promotivne aktivnosti s ciljem podizanja svijesti kod davatelja pomoći o potrebi obavještanja o novim programima pomoći i osigurati usklađenost sa Zakonom o državnoj pomoći.

Politika intelektualnog, industrijskog i trgovinskog vlasništva

Naredne aktivnosti

BiH treba dostaviti informacije Evropskoj komisiji o usklađivanju Zakona o autorskom i srodnim pravima BiH s najnovijom Direktivom 2014/26 /EU o kolektivnom ostvarivanju autorskih prava i više-

državnom licenciranju, a posebno o predviđenom vremenu za potpuno usklađivanje i prijenosu nacrtu zakona.

BiH treba dostaviti informacije o:

- broju do sada izdatih ovlaštenja organizacijama za upravljanje autorskim pravima;
- tome da li još uvijek postoje dvije organizacije koje je ovlastio Institut za intelektualno vlasništvo, npr. Asocijacija kompozitora - muzičkih stvaralaca (AMUS) i Asocijacije izvođača i svirača;
- tome postoje li zahtjevi organizacija za upravljanje autorskim pravima koji su odbijeni.

BiH treba dostaviti informacije o ostvarenom napretku u usvajanju strategija kojima je cilj, s jedne strane, provođenje prava intelektualnog vlasništva i, s druge strane, jačanje kapaciteta i koordinacije institucija za provedbu.

*BiH treba dostaviti ažuriranu informaciju o usklađivanju zakonodavstva o intelektualnom vlasništvu s *acquis-em* od novembra 2016. godine sa sastanka Pododbora za unutarnje tržište i konkurenciju.*

BiH treba dostaviti informaciju o ostvarenom napretku u uspostavi pouzdanog sistema za prikupljanje i analizu podataka kao i o razmjeni podataka između institucija za provedbu.

Na sljedećem sastanku Pododbora, Komisija treba prezentirati Radni dokument osoblja Komisije „Intelektualno vlasništvo u službi malih i srednjih poduzeća za poticanje inovacije i rast“.

Inovacije, informacijsko društvo i socijalna politika

Zapošljavanje

- BiH se poziva da razvije i usvoji cjelodržavnu strategiju o zapošljavanju kao preduvjet za dobijanje sektorske budžetske podrške EU.
- BiH treba pratiti efekte novih entitetskih zakona o radu kako bi se utvrdilo postižu li reforme rezultate.
- BiH je pozvana da uskladi statističke podatke o tržištu rada, uključujući analize stopa zapošljavanja i stopa siromaštva.
- BiH se poziva na povećanje poticaja za rad, posebno kroz bolje kapacitete za pružanje usluga zapošljavanja i provedbu aktivnih mjera rada kako bi se riješila visoka nezaposlenost, posebno nezaposlenost mladih i osigurala djelotvorna podrška osobama koje traže posao.
- BiH je integrirala spolnu jednakost u sve oblasti reforme tržišta rada kako bi promovirala zapošljavanje žena i ekonomske mogućnosti.

Promjene u radnom zakonodavstvu

- Vlasti BiH se potiču na razvoj autonomnog socijalnog dijaloga, modernizaciju zakona o zdravlju i sigurnosti i njihovu usklađenost između entiteta, uspostavu sistema koordinacije programa socijalnog osiguranja u BiH, unapređenje i bolju provedbu socijalne zaštite i politika socijalne inkluzije posebno za ljude u nepovoljnom položaju kao što su osobe s invaliditetom i stariji.
- BiH treba slijediti i provesti mjere iz Programa ekonomskih reformi za BiH iz 2016 godine i nastaviti provedbu druge faze Reformske agende 2015 - 2018.

Obrazovanje, obučavanje, omladina i kultura

- BiH treba dovršiti i uskladiti zakonski okvir o obrazovanju na svim razinama vlasti.
- BiH se poziva da nadogradi strateški okvir u obrazovanju uključujući usmjereno srednjoškolsko obrazovanje i ojača ministarsku koordinaciju putem konferencije ministara obrazovanja.

- Vlasti BiH trebaju osigurati djelotvoran sistem za osiguranje kvaliteta u visokoškolskom obrazovanju u BiH jačanjem kapaciteta državnih agencija za obrazovanje za izradu standarda EU, uspostavom djelotvornog mehanizma koordinacije u FBiH i poboljšanjem saradnje između nadležnih tijela u cijeloj zemlji.
- BiH je pozvana da poveća nivo pohađanja predškolskog odgoja i da razvije mjere koje podupiru prelaz na zapošljavanje u svim obrazovnim sektorima (visokoškolsko obrazovanje, srednjoškolsko obrazovanje i strukovno obrazovanje i usavršavanje) uključujući razvoj poduzetničkih vještina.
- BiH se potiče na usvajanje standarda zanimanja za nastavnike, na provedbu nastavnog plana i programa sa zajedničkim jezgrom zasnovanog na rezultatima, na uspostavu državne statistike u skladu s međunarodnim zahtjevima i na izradu kvalifikacijskog okvira za Bosnu i Hercegovinu.
- BiH treba osigurati inkluzivni obrazovni sistem bez razdvajanja na nacionalnoj osnovi i diskriminacije (fenomen „dvije škole pod jednim krovom“).
- BiH je pozvana da dovrši proces ratifikacije Sporazuma o Regionalnom uredu za saradnju mladih.

Istraživanje i inovacije

- BiH treba intenzivirati napore da ojača svoje istraživačke i inovatorske kapacitete i da usvoji strategiju o istraživanju za razdoblje 2016 - 2021.
- BiH se potiče na unapređenje administrativnih kapaciteta i koordinaciju u oblasti istraživanja i inovacija kako bi se omogućilo da zemlja u cijelosti iskoristi programe pomoći EU, kao i da intenzivira aktivnosti kako bi se izvršio povrat doprinosa plaćenog za Horizon 2020.
- BiH treba izraditi i dostaviti prečišćen dokument „Prioriteti ERA-e - mapa puta za realizaciju“ u potpunosti usklađen s akcijskim planom ERA.
- BiH treba sudjelovati u godišnjoj Evropskoj ljestvici uspjeha u inoviranju, počevši od 2017. godine.
- BiH je pozvana da se više angažira u projektima istraživačke infrastrukture (ESFRI) koji imaju neposredan potencijal za dalje uspješno sudjelovanje u projektima, kao i da sudjeluje u programima Otvoren pristup (Open Access), Otvoreni podaci (Open data) i Evropski oblak za otvorenu znanost (European Open Science Cloud).

Informacijsko društvo i mediji (uključujući strategiju o telekomunikacijama; digitalizaciju)

- BiH se poziva da okonča procedure usvajanja politike sektora telekomunikacija za period 2017-2021.
- BiH treba poduzeti daljnje korake ka usklađivanju Zakona o elektronskom potpisu sa *acquis-em* EU i da u potpunosti osigura funkcionisanje Ureda za nadzor i akreditaciju u okviru Ministarstva komunikacija i prometa BiH.
- BiH treba uskladiti nacrt Zakona o elektronskim komunikacijama s *acquis-em* EU.
- BiH se poziva da uvede broj za hitne slučajeve 112 u cijeloj zemlji kao prioritet.
- Od BiH se očekuje da osigura potpunu funkcionalnost te političku, finansijsku i operativnu nezavisnost Regulatorne agencije za komunikacije.
- BiH se poziva da ubrza proces digitalizacije i bez daljnjeg odlaganja okonča prelazak na digitalne telekomunikacije.

Javni RTV servis (PBS) - nezavisnost i finansijska održivost

- BiH se poziva na usvajanje i provedbu odgovarajućeg modela naplate RTV naknade bez daljnjeg odlaganja kako bi osigurala finansijsku održivost i političku neovisnost javnog RTV servisa.

- BiH treba uspostaviti korporaciju javnih RTV servisa kao zajedničko tijelo za sva tri javna emitera kako što je predviđeno zakonom.

Transport, energija, okoliš i regionalni razvoj

Program povezivanja i reformske mjere

- BiH treba ubrzati provedbu reformskih mjera povezivanja u oba područja, i transporta i energije, npr. zaključivanje pregovora s Hrvatskom o željezničkim graničnim prijelazima i odgovarajućim protokolima.
- BiH treba nastaviti dalje pripreme za most u Gradišci i održati stabilan korak u izgradnji mosta kod Svilaja kao vidljiv rezultat programa povezivanja.
- Treba podsjetiti BiH da financiranje budućih projekata povezivanja ovisi o napretku reformskih mjera.
- BiH treba uložiti jednake napore i angažman u pripremu za buduća investiranja u povezivanje u oblasti energije, posebno električne energije.

Energija

Cjelodržavna strategija

- BiH se poziva da nastavi izradu i usvajanje cjelodržavne okvirne strategije do Samita u Trstu kako bi stvorila mogućnosti za buduće finansiranje od strane EU, kako bi osigurala sigurnost snabdijevanja zemlje u budućnosti i njen održiv ekonomski razvoj.

Provedba obaveza iz Sporazuma o Energetskoj zajednici

- BiH se poziva da nastavi što žurnije sa otklanjanjem ozbiljnih i trajnih povreda obaveza iz Sporazuma o Energetskoj zajednici u oblasti prirodnog gasa, kako bi izbjegla daljnje sankcije Ministarskog vijeća Energetske zajednice.
- BiH brzo treba usvojiti nacionalni akcijski plan o energetskoj efikasnosti i odgovarajuće zakonske odredbe koje su u oblasti energetske efikasnosti predmet obrazloženog mišljenja koje je dostavio Sekretarijat Energetske zajednice u rješavanju predmeta.

Naredne aktivnosti

BiH treba dostaviti informaciju o provedbi mjera iz Uredbe 347/2013 Evropskog parlamenta i Vijeća od 17. aprila 2013 o smjernicama za transevropsku energetska infrastrukturu.

Entiteti BiH trebaju dostaviti svoje komentare na dokument koji je pripremila radna grupa i završiti proces što je moguće prije.

Otvaranje tržišta električne energije

- BiH treba zamijeniti postojeće zakone na državnoj razini s novim zakonom, u potpunosti uskladiti entitetske zakone sa trećim energetskim paketom i izvršiti deregulaciju proizvodnih cijena u RS-u kako bi se postiglo potpuno funkcionalno tržište električne energije.

Razvoj hidroenergije

- BiH treba razviti strateški pristup u ovo oblasti u skladu s predviđenom Okvirnom energetskom strategijom i Regionalnom strategijom za održivu hidroenergiju na zapadnom Balkanu.

- BiH treba osigurati da se koncesije za izgradnju hidroelektrana izdaju u odnosu na pravnu stečevinu o okolišu (tj. Okvirna direktiva o vodama, zakonodavstvo o zaštiti prirode) i slijedom kvalificiranih procjena utjecaja na okoliš (EIA, SEA).

Transport

- BiH treba razviti cjelodržavnu strategiju sigurnosti na cestama s jasnim ciljevima i konkretnim mjerama, potkrijepljenu odgovarajućim statistikama.
- BiH se potiče da ulaže više napora u poboljšanje sigurnosti na cestama kombinirajući provedbene mjere (novčane kazne) s npr. revizijama cestovne sigurnosti i kampanjama za podizanje svijesti, s obzirom na još uvijek visoku stopu smrtnosti na cestama unatoč određenom napretku posljednjih godina.
- BiH mora nastaviti s izradom zakona koji se primjenjuju na prijevoz opasnih tvari.
- BiH treba nastaviti s obnovom i razvojem transporta i plovidbe u plovnom toku rijeke Save prema preporuci Međunarodne komisije za sliv rijeke Save.
- BiH treba uložiti čvrste napore u dovršetak planiranja i izvršenja svih projekata potrebnih za postizanje ciljeva „Okvirnog sporazuma o slivu rijeke Save“, uključujući i one koji zahtijevaju prekograničnu suradnju sa Slovenijom i Srbijom.
- BiH mora uložiti mnogo više napora u uspostavu ispravnog funkcioniranja tržišta transporta uz regulatorni okvir usklađen sa zakonodavstvom EU i na dodatna predviđena ulaganja u poboljšanje prometne infrastrukture.

Okoliš

Cjelodržavna strategija

- BiH treba na svim razinama vlasti osigurati učinkovitu provedbu cjelodržavne Strategije približavanja propisa u oblasti okoliša (EAS BiH) koju je donijelo Vijeće ministara dan prije sastanka Odbora SSP-a.
- Pored toga, BiH treba ojačati kapacitete praćenja i kontrole i ujedno poboljšati međuinstitucionalnu koordinaciju.
- BiH se poziva da formalizira procedure imenovanja i funkcioniranja nacionalne kontakt tačke za provedbu konvencija o okolišu.
- Po pitanju upravljanja otpadom, BiH se potiče da nastavi s provedbom *acquis*-a koji se odnosi na otpad te da prati nalaze studije o upravljanju otpadom na Zapadnom Balkanu, u sklopu koje je mapa puta za usklađivanje npr. za BiH.
- U vezi zaštite prirode, BiH se poziva da unaprijedi usklađivanje s relevantnim *acquis*-em.

Naredne aktivnosti

BiH treba dostaviti informacije o planovima za izradu cjelodržavne strategije za upravljanje otpadom, te o stanju usvajanja nacrtu plana dostupnog za provedbu direktive o odlagalištima otpada s velikim ulaganjima.

BiH treba dostaviti informacije o planovima za izradu cjelodržavne strategije i sistema kontrole kvaliteta zraka.

BiH treba dostaviti brožane podatke o nivou zagađenja i informirati o poduzetim ili planiranim mjerama u vezi prekograničnog zagađenja zraka koji uzrokuje rafinerija u Bosanskom Brodu.

*BiH treba informirati o stanju provedbe *acquis*-a EU o upravljanju vodama, uključujući usvajanje planova upravljanja slivom rijeke Save i nacrtu planova za provedbu direktiva o vodama (npr. Direktive o vodi za piće i Direktiva o komunalnim otpadnim vodama).*

Procjena utjecaja na okoliš (EIA)

- Prilikom provedbe postupka procjene utjecaja na okoliš, ključno je da vlasti u BiH osiguraju visoki kvalitet procjene uključujući kumulativni utjecaj i prekogranična pitanja, te osiguraju odgovarajuću javnu raspravu.

Klimatske promjene

- Od BiH se očekuje da izradi propise kao i sektorske akcijske planove kako bi omogućila provedbu Strategije prilagođavanja na klimatske promjene i niskoemisionog razvoja u skladu s Okvirom klimatskih i energetske politike za 2030.
- Očekuje se da BiH pripremi nacionalni plan prilagođavanja na klimatske promjene do kraja 2017. godine.
- BiH treba ojačati administrativne kapacitete na svim nivoima vlasti, posebno u podršci provedbe utvrđenih doprinosa države (NDC).
- BiH se mora usredotočiti na provedbu Pariškog sporazuma, posebno NDC-a. To zahtijeva npr. integriranje politike klimatskih promjena u sve gospodarske sektore kao što su energija, transport i poljoprivreda, kao i podizanje svijesti o klimatskim promjenama.

Poljoprivreda i ribarstvo (uključujući sigurnost hrane, veterinarstvo i fitosanitarnu zaštitu)

Poljoprivreda i ruralni razvoj

- BiH se poziva da usvoji višegodišnju strategiju ruralnog razvoja za cijelu državu, akcijski plan i višegodišnje budžete s ciljem mogućeg uključivanja poljoprivrede i ruralnog razvoja u IPA II sektorsku podršku BiH, uključujući podršku poljoprivrednicima.
- BiH treba usvojiti nove nacрте zakona o hrani i o veterinarstvu na državnom nivou, te izmjene Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju uspostavljajući lanac komande i sistem službenih kontrola hrane i hrane za životinje u skladu sa EU standardima, kako bi institucije BiH mogle djelovati kao nadležno tijelo kako zahtijeva EU zakonodavstvo.

Naredne aktivnosti

BiH treba dostaviti informacije o napretku u izradi sektorske strategije (strateški plan ruralnog razvoja) i o njegovom usvajanju do jeseni 2017. godine.

BiH treba dostaviti informacije o statusu politike usklađivanja i mjera podrške kao i o statusu savjetodavnih službi širom zemlje kako bi se poboljšali njihovi kapaciteti i operabilnost u cijeloj zemlji.

BiH treba dostaviti informacije o vremenskom okviru za usvajanje propisa o vinu na državnom nivou te dostaviti Komisiji konačnu verziju za procjenu usklađenosti.

BiH treba dostaviti informacije o napretku u izradi strategije za sektor ribarstva, kao i plan upravljanja nacionalnim flotom koji će biti usklađen s uredbom EU. 1100/2007.

Pitanja u vezi veterinarstva, fitosanitarne zaštite i sigurnosti hrane

- BiH treba dodatno uskladiti svoje zakonodavstvo o veterinarskim, fitosanitarnim i sigurnosnim pitanjima s *acquis*-em EU, uključujući sistem kontrole hrane i hrane za životinje.
- BiH se poziva da dodijeli potrebna sredstva za kampanju vakcinacije protiv bjesnoće u 2017. i 2018. godini.
- BiH se potiče da uvede nove biljne sorte u popis sorti BiH radi lakše trgovine, certificiranja i marketinga.

Naredne aktivnosti

BiH treba izvijestiti o napretku u usvajanju odgovarajućih propisa na državnom nivou, tj. novih zakona na državnom nivou o veterinarstvu i sigurnosti hrane.

BiH treba dostaviti informacije o napretku u poboljšanju nacionalnog/konsolidovanog sistema identifikacije i registracije životinja.

BiH treba izvijestiti o statusu provedbe higijenskih paketa širom zemlje.

BiH treba dostaviti informacije o statusu usvajanja novih strategija za kontrolu i iskorjenjivanje bruceloze i bjesnoće.

Komisija treba osigurati procjenu programa BiH za kontrolu salmonele u cilju izvoza stolnih jaja u EU.

BiH i Komisija trebaju zajedno pratiti probleme i prepreke koje je Hrvatska stvorila pri uvozu vina iz BiH.

***